1 FOR 50 Mafunzo ya Hatua Zinazofuata

Ulezi Hili Watoto Wastawi

Mwongozo wa Mwalimu wa Familia na Wazazi Somo la 8

MALENGO

- Kuelewa jinsi wazazi wanaweza kuwa vizuizi au wajenzi katika kusaidia watoto kusitawi.
- Kutambua njia za vitendo za kutumia kwa watoto ili kujenga uwezo wao
- Kuunda nyakati zinazoweza kufundishika kwa watoto katika shughuli za kila siku

MAELEZO YA SOMO

Mungu ameumba watoto wastawi, wakawa vile alivyowaumba wawe. Wazazi wanaweza kuwa vizuizi kwa ukuaji huu, au wanaweza kusaidia kumjenga mtoto. Katika somo hili, washiriki wanagundua umuhimu wa kuwawezesha watoto, kutumia muda nao na kutumia muda unaoweza kufundishika kuwasaidia watoto kukua kufikia uwezo wao.

MUHTASARI WA SOMO

Kujitayarisha: Mnara wa Karatasi	10
Vizuizi na Msaada	20
Kutumia Wakati na Watoto Wako	15
Kutumia Vipindi Vizuri Vinavyofundishika	15
Kuwasaidia Watoto Kukua kwa Uwezo wao	15
Kumaliza	5
Takriban Jumla ya Muda	**80**

MAELEZO YA JUMLA YA MAANDALIZI

- Andaa moyo wako/omba
- Soma somo lote kabla ya wakati
- Fanya marekebisho inavyohitajika kwa mpangilio wako
- Kusanya nyenzo

Maandiko yanatumika katika somo hili:

- Kumbukumbu la Torati 6:7-9
- Waefeso 2:10
- 2 Timotheo 1:2-8

Nyenzo zinazohitajika kwa somo hili:

- Biblia
- Vidokezo vya Mshiriki
- Ubao mweupe au chati mgeuzo na vyombo vya kuandikia
- Karatasi : 1/mtu
- Koti/Jaketi
- Mto
- Vipande kadhaa vya matunda na mbegu ndani
- Visu vya kukata matunda
- Vipande nne kubwa za karatasi

Video:

- Familia Zawadi ya Upendo

KUJITAYARISHA

Dakika 10

Mnara wa Karatasi: (Wagawe washiriki katika vikundi vya watu sita na mpe kila mtu karatasi. Kwa kutumia karatasi pekeyake, vikundi lazima vijenge mnara mrefu kadri wanavyoweza. Mnara hauwezi kuegemea ukuta au meza, lakini lazima usimame peke yake. Baada ya dakika tano, linganisha minara na muhtasari na maswali haya):

- **Ni nini kilikuwa na changamoto kuhusu shughuli hii?**
- **Je, unadhani minara hii itasimama hadi lini?**
- **Je, tungeweza kufanya nini tofauti ili kuifanya minara hii kuwa mirefu/imara zaidi?**

Chaguo la Video: Familia Zawadi ya Upendo
(http://www.youtube.com/watch?v=v66VMFBPq8E)

Kujenga mnara imara kunahitaji muda, kupanga, na kufanya kazi pamoja. Vivyo hivyo, muda, mawazo na kufanya kazi na watoto wetu vyote vinahitajika ili kuwasaidia wakue na kuwa watu ambao Mungu aliwaumba wawe. Somo hili litachunguza njia tunazoweza kuwa wazazi ili watoto wetu wastawi katika ukuaji wao, uwezo na uhusiano wao na Yesu.

VIZUIZI NA MSAADA

Dakika 20

Watoto wanaweza kusaidiwa au kuzuiwa katika kukuza ujuzi ambao watahitaji ili kufanikiwa wanapokuwa watu wazima. Tunaweza kufikiri kwamba kila maagizo tunayowapa watoto yanawasaidia kukua, lakini wakati mwingine mchango wetu huzuia ukuaji. **"Vizuizi" ni tabia ambazo wazazi huonyesha ambazo huwazuia watoto kukuza kujiamini na kuaminiana. Wanarudisha watoto nyuma. "Msaada" ni tabia zinazothibitisha watoto na imani yetu katika uwezo wao. Wanajenga watoto, na kuwaongoza kustawi.**

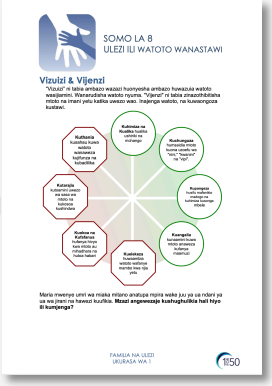
SOMO LA 8
ULEZI ILI WATOTO WANASTAWI

Vizuizi & Vijenzi

"Vizuizi" ni tabia ambazo wazazi huonyesha ambazo huwazuia watoto wasijiamini. Wanarudisha watoto nyuma. "Vijenzi" ni tabia zinazothibitisha watoto na imani yetu katika uwezo wao. Inajenga watoto, na kuwaongoza kustawi.

Kudhania kuishiha kuwa watoto wanaweza kujifunza na kuheshiika

Kutenda kwa kutoa mawazo ya mtoto na kumfanya kujiamini

Kudhania kuwa Kufikiwa kuliwa hivyo kwa watoto kwa kutofikiria du kwa watoto

Kuwaongoza watoto kwa kuwa "hivi," "hapana" na "nini"

Kuongoza kwa kuwa mwenye kuwa mtoto na kumfanya mtoto

Kuongoza watoto kwa kuwa mwenye kuwa mtoto

Kudatisha watoto kwa kuwa watoto mambo kwa kja ulio

Maria mwenye umri wa miaka mitano anatupa mpira wake juu ya sa ndani ya sa wa jiwani na hawezi kuufika. Mzazi angewezaje kushughulika hali hiyo ili kumjenga?

FAMILIA NA ULEZI
UKURASA WA 1

	Vizuizi	Msaada
KUDHANIA dhidi ya KUANGALIA	*Wakati wowote John anapotoka nje, mama yake husema, "Usisahau koti lako." Mara ya mwisho alisahau kanzu yake alikuwa na umri wa miaka 8. Sasa ana umri wa miaka 24. Mama yake anafikiri kwamba hajakua kwa miaka 16! Wazazi wakati mwingine hufikiri jinsi watoto watakavyotenda au kujibu na kisha kutenda kulingana na mawazo yao.* **Wanasahau kwamba watoto wanaweza kujifunza na kubadilika.**	*Mama yake John angeweza kusema, wakati swali la koti lilipoibuka akilini mwake, "John, utahitaji nini kabla hujatoka nje? Hali ya hewa ikoje leo?"* Kuchukua muda wa kumchunguza mtoto kunaonyesha kwamba mzazi **anaamini kwamba mtoto anaweza kufanya maamuzi** na anampa mtoto nafasi ya kufanya hivyo, na kumsaidia kukua.
KUONGOZA dhidi ya. KUTIA MOYO Na KUHIMIZA	*Familia ya John ina wageni wanaokuja. Mama yake anasafisha nyumba. Anamuamuru John, "Chukua vitu hivyo vya kuchezea! Tundika koti lako sasa hivi!" John hataki kufanya hivyo, kwa hiyo anakataa.*	*Mama yake John anaposafisha nyumba anasema, "John, tuna marafiki wanakuja hivi karibuni, na nina mengi ya kufanya ili kusafisha. Je, kuna kitu unaweza kufanya ili kunisaidia kujiandaa?" Kisha anakubali kile anachopaswa kufanya.*

	Vizuizi	Wajenzi
KUOKOA NA KUELEZA dhidi ya KUCHUNGUZA	*John mwenye umri wa miaka 8 anatoka nje. Mama yake anamkimbilia na kumwambia, "Vaa koti lako" kisha anashika kanzu hiyo na kumsaidia kuivaa. Mzazi huyu anamwokoa mtoto,* **kumruhusu mtoto kubaki akimtegemea badala ya kupata matokeo** ya uchaguzi wao. *Au John alitoka nje bila kanzu yake na kuja katika baridi. Mama yake anasema, "Hukupaswa kwenda nje bila koti wakati kuna baridi sana. Utakuwa mgonjwa. Nimekuambia hivi mara mia. Ni upumbavu ulioje kufanya."* Mzazi huyu **anamfundisha mtoto, akitoa taarifa** badala ya kumsaidia mtoto kugundua maana…	*John mwenye umri wa miaka 8 anakuja kwa baridi kutokana na kucheza nje bila koti. Mama yake anamuuliza, "Jana ulikuwa unacheza na hukuwa baridi. Nini tofauti?"* *"Nilikuwa na kofia na koti jana. Leo nimevaa shati langu tu."* *"Ikiwa ungetaka kuendelea kucheza nje bila baridi, ungeweza kufanya nini?"* *"Nadhani ningeweza kuvaa koti langu."* *"Ni juu yako ikiwa unataka kuwa joto."* Wazazi wanaochunguza **humsaidia mtoto kuona "nini," "kwanini" na "jinsi" ya uzoefu ili kumsaidia** mtoto kujifunza. Wanauliza maswali ili kumwongoza mtoto kuelewa na kufanya uchaguzi.
KUTARAJIA dhidi ya KUSHEREHEKEA	*Mama yake John anamwomba atandike kitanda chake. Baadaye anaingia na kutoa maoni juu ya kazi mbaya aliyoifanya, "Kitanda hiki ni fujo! Blanketi sio sawa; laha haijawekwa ndani, n.k. Huwezi kufanya lolote sawa?"* Ingawa ni muhimu kwamba wazazi wawe na matarajio makubwa kwa watoto wao, matarajio ya mzazi huyu yanategemea **kutoamini uwezo wa sasa wa mtoto na ukosoaji wa kushindwa kwao.** Wanazingatia hasi badala ya chanya.	*Mama yake John anamwomba atandike kitanda chake. Baadaye anaingia na kutoa maoni, "John, ulikumbuka kunyoosha blanketi na kuweka mito mahali pazuri."* Mzazi huyu **husherehekea mafanikio madogo na kisha kumhimiza mtoto kusonga mbele**.

Imechukuliwa kutoka: Glenn, Stephen & Nelson, Jane. (2000) Kulea watoto wanaojitegemea katika Ulimwengu wa Kujiachia.

(Waalike watu wawili waliojitolea kujitokeza kucheza sehemu ya John na mama yake unaposoma, wakitumia koti na mto kwa viigizo. Waombe washiriki waangalie kila onyesho lililowasilishwa kwa njia mbili tofauti. Waambie wasimame na kuinua mikono yao ikiwa tabia ya mzazi inamjenga mtoto, au kaa chini ikiwa tabia ya mzazi ni kizuizi kwa mtoto. Ukiwa na seti kadhaa, wasilisha "Msaada" kabla ya "Kizuizi." Baada ya kila seti, waombe washiriki waeleze tofauti kati ya majibu mawili ya mzazi. Kisha eleza kizuizi na mjenzi.)

(Wagawe washiriki katika vikundi vya watu watatu au wanne. Wape vikundi mfano: Maria mwenye umri wa miaka mitano anarusha mpira wake juu ya ua kwenye ua wa jirani na hawezi kuufikia. **Mzazi angewezaje kushughulikia hali hiyo ili kumjenga?** Baada ya dakika tano, shiriki majibu kama kikundi.)

Tabia za msaada huwasaidia watoto wetu kustawi kwa kuwaonyesha kuwa tunajiamini katika wao ni nani. Njia nyingine tunaweza kuwajenga watoto wetu na kuwasaidia wastawi ni kwa kutumia wakati pamoja nao.

KUTUMIA MUDA NA WATOTO WAKO

Dakika 15

(Katika vikundi vya watu wawili wawili washiriki moja ya kumbukumbu zao za utotoni za wazazi/walezi wao. Baada ya dakika mbili washiriki wachache washiriki hadithi zao na kundi zima.)

Mojawapo ya mambo ya thamani sana ambayo wazazi wanaweza kuwapa watoto wao ili kuwasaidia wakue na kustawi ni wakati/muda na

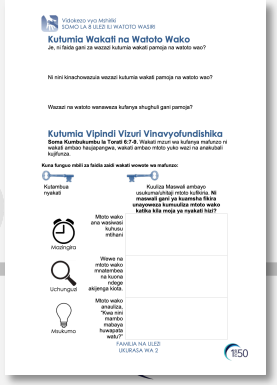
Vidokezo vya MPIMBI
SOMO LA 8 ULEZI KI WATOTO WASIRI

Kutumia Wakati na Watoto Wako
Je, ni faida gani za wazazi kutumia wakati pamoja na watoto wao?

Ni nini kinachowazuia wazazi kutumia wakati pamoja na watoto wao?

Wazazi na watoto wanaweza kufanya shughuli gani pamoja?

Kutumia Vipindi Vizuri Vinavyofundishika
Sema Kumbukumbu la Torati 6:7-9. Wakati mzuri wa kufanya mafunzo ni wakati ambao hauipangwa, wakati ambao mtoto yuko wazi na anakubali kujifunza.

Kuna fungua mbili za faida zaidi wakati wowote wa mafunzo:

Kulambua nyakati

Kuulisa Maswali ambayo usukumuishaji mtoto kufikiria. Ni maswali gani ya kuamsha fikira unayoweza kumsulisa mtoto wako katika kila moja ya nyakati hizi?

Matingira

Mtoto wako ana wasiwasi kuhusu mihari

Uchunguzi

Wawe na mtoto wako mwalimu wa kuona ndege akipenga kiota.

Mkukumo

Mtoto wako anauliza, "Kwa nini mambo mabaya hiwapata watu?"

FAMILIA NA ULEZI
UKURASA WA 2

150

uwepo. Kwa nini?-**Je, kuna faida gani za wazazi kutumia wakati pamoja na watoto wao?**

(Waambie washiriki warudi kwenye kikundi chao cha watu watatu hadi wanne ili kujadili swali. Baada ya dakika tano shiriki majibu pamoja. Majibu yanaweza kujumuisha):

- Watoto wanahisi kupendwa na kuthaminiwa
- Hujenga kujistahi kwa Watoto
- Watoto wanatuona sisi kuwa mfano wa tabia ya Kristo
- Inaongeza majadiliano/maongezi kati ya mzazi na mtoto
- Wazazi huona nguvu za Watoto
- Wazazi wanasikia kile kinachoendelea katika maisha yao
- Huimarisha uhusiano kati ya wazazi na Watoto
- Hupunguza matatizo ya tabia kwa Watoto

Ni nini kinachowazuia wazazi kutumia wakati pamoja na watoto wao? (wazeni hili kwa pamoja kama kikundi kikubwa. Majibu yanaweza kujumuisha):

- Shughuli za kanisa
- Maadili ya kitamaduni
- Maisha yenye shughuli nyingi - yetu na ya watoto wetu
- Majukumu ya Wizara na kazi
- Hali ya familia na mienendo
- Sio kipaumbele, hatujui thamani yake
- Vifaa vya kielektroniki - tuko pamoja lakini sio pamoja

Tukiwa wazazi, tunahitaji kutanguliza kutumia wakati pamoja na familia yetu. **Wazazi na watoto wanaweza kufanya shughuli gani pamoja?** (Waambie washiriki warudi kwenye vikundi vyao na wajadiliane kwa dakika moja. Alika kila kikundi kishiriki mawazo mawili au matatu.)

Wakati mzuri wa pamoja husababisha uhusiano mzuri kati ya wazazi na watoto. Mahusiano yenye afya huleta fursa nyingi za kuwasaidia watoto kukua katika uhusiano wao na Yesu na kustawi katika uwezo wao wa kuunganisha uhusiano huo na Yesu na ulimwengu unaowazunguka. Tunaziita fursa hizi nyakati za kufundishika.

KUTUMIA VINGINEVYO WAKATI UNAOFUNDISHWA Dakika 15

Soma Kumbukumbu la Torati 6:7-9. Wazazi walipaswa kuzungumza na watoto wao kuhusu Mungu lini? (Kumbuka kwamba nyakati za kuzungumza juu ya Mungu zilikuwa nikiwa na watoto katika hali za kawaida za maisha.)

> **Nyakati zinazoweza kufundishika ni zile nyakati za ajabu ambapo mtoto yuko wazi na anakubali kujifunza.** Nyakati hizi hazijapangwa lakini hufanyika wakati wa shughuli za kawaida za maisha na zinafaa katika matumizi yao ya ukweli wa kibiblia.

(Shiriki mfano wa wakati unaoweza kufundishika na watoto kutokana na uzoefu wako mwenyewe. Kisha waombe washiriki wamgeukie mshirika na kushiriki mifano yao wenyewe ya nyakati zinazoweza kufundishika na watoto.)

Kuna funguo mbili za kufaidika zaidi na wakati wowote unaoweza kufundishika. Ufunguo wa kwanza ni **kutambua nyakati zinapotokea**. Kwa sababu nyakati zinazoweza kufundishika zinaweza kutokea wakati wowote, tunahitaji kuangalia hali zinazosababisha swali la kawaida au hitaji la mtoto kujua.

Nyakati zinazoweza kufundishwa zinaweza kuwa:

Hali - mambo yanayotokea katika maisha, mazuri au mabaya, yaliyopangwa au ya kushangaza. Kwa mfano: Mtoto wako anarudi nyumbani kutoka shuleni na kukuambia ana wasiwasi kuhusu mtihani. **Ni wakati gani unaoweza kufundishika?** (Amejiamini kuwa ana wasiwasi.)

Uchunguzi - mambo ambayo wazazi na watoto hugundua pamoja unapotazama ulimwengu unaokuzunguka. Kwa mfano: Wewe na mtoto wako mnatembea na kuona ndege akijenga kiota. **Ni wakati gani unaoweza kufundishika?** (Ndege hujenga kiota.)

Msukumo - mambo ambayo huhamasisha mtoto kuuliza swali la kufikiri au la kutafuta kuhusu maisha na Mungu. Kwa mfano: Mtoto anasikia kuhusu msiba fulani na kuuliza, "Kwa nini mambo mabaya huwapata watu?" **Ni wakati gani unaoweza kufundishika?** (Mtoto anauliza swali kuhusu mkasa huo..)

Ufunguo wa pili wa kutumia vyema nyakati zinazoweza kufundishika ni **kuuliza maswali ambayo huzua udadisi na kuhitaji mtoto kufikiria.** Lengo letu ni mtoto atengeneze uhusiano wake mwenyewe kati ya ukweli na maisha ya kila siku, huku sisi tukitoa mwongozo mwingi tu inavyohitajika.

(Wagawe washiriki katika vikundi vya watu wanne. Kwa kutumia mifano mitatu kutoka hapo juu, kila kundi lazima lijibu swali hili: **Ni maswali gani ya kuamsha fikira unayoweza kumuuliza mtoto wako katika kila moja ya nyakati hizi?** Baada ya dakika tano, rudini pamoja na mshiriki majibu. Baadhi ya uwezekano umejumuishwa hapa chini.)

1. Mtoto wako ana wasiwasi kuhusu mtihani.
- Kwa nini una wasiwasi?
- Biblia inasema nini kuhusu wasiwasi?
- Mungu anataka ufanye nini unapokuwa na wasiwasi?

2. Wewe na mtoto wako mnatembea na kuona ndege akijenga kiota.
- Ndege hujuaje jinsi ya kujenga kiota?
- Kwa nini ndege hujenga kiota?
- Tunaweza kujifunza nini kutokana na ndege huyo na anachofanya?

3. Mtoto wako anauliza, "Kwa nini mambo mabaya huwapata watu?"
- Unafikiri kwa nini mambo mabaya huwapata watu?
- Je, unaweza kuniambia baadhi ya mifano ya mambo mabaya?
- Unafikiri Mungu huhisije mambo mabaya yanapotokea?

Nyakati zinazoweza kufundishwa zinaweza kuwa na nguvu katika kuwasaidia watoto wetu kuunganisha Mungu na maisha yao ya kibinafsi, sehemu muhimu ya kuwasaidia kustawi. Hebu sasa tuunganishe pamoja ujuzi wote ambao tumejadili katika somo hili na kuutumia ili kuwasaidia watoto wetu kukua kufikia uwezo wao.

KUWASAIDIA WATOTO KUKUA HADI UWEZO WAO Dakika 15

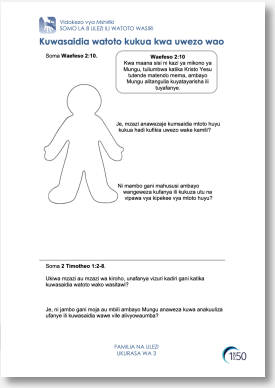
Vidokezo vya Mpiniki
SOMO LA 8 ULEZI ILI WATOTO WASIRI

Kuwasaidia watoto kukua kwa uwezo wao

Soma **Waefeso 2:10.**

Waefeso 2:10
Kwa maana sisi ni kazi ya mikono ya Mungu, tuliumbwa katika Kristo Yesu tulende matendo mema, ambayo Mungu alitangulia kuyatayarisha ili tuyafanye.

Je, mzazi anawezaje kumsaidia mtoto huyu kukua hadi kufikia uwezo wake kamili?

Ni mambo gani mahususi ambayo wangeweza kufanya ili kukuza utu na vipawa vya kipekee vya mtoto huyu?

Soma **2 Timotheo 1:2-8.**

Ukwa mzazi au mzazi wa kiroho, unafanya vizuri kadiri gani katika kuwasaidia watoto wako wazidee?

Je, ni jambo gani moja au mbili ambayo Mungu anaweza kuwa *anakusiliza* ufanye ili kuwasaidia wawe vile aliyoowaumba?

FAMILIA NA ULEZI
UKURASA WA 3

(Wagawe washiriki katika vikundi vya watu sita. Kipe kila kikundi chungwa au tunda lingine lenye mbegu nyingi ndani. Ikiwa ni lazima, pia wape kila kikundi kisu cha kukata matunda yao. Vikundi lazima vifungue matunda yao na kuhesabu idadi ya mbegu ndani. Kikundi chenye mbegu nyingi hushinda!)

> Tunaweza kuhesabu kwa urahisi ni mbegu ngapi kwenye chungwa hili. (Shika mbegu.) **Lakini je, umewahi kujiuliza ni machungwa mangapi kwenye mbegu hii? Je, nini kingetokea ikiwa mbegu hii ingepandwa na kukuzwa vizuri?** (Ungekua na kuwa mti, unaozaa matunda mwaka baada ya mwaka, kila moja ikiwa na mbegu zake, ambazo zingeweza kupandwa, n.k.)

Mungu pekee ndiye anayejua ni kiasi gani cha matunda kinaweza kutoka kwa mbegu hii. Ina uwezo mkubwa sana, lakini lazima itunzwe na kutunzwa ili ikue na kustawi. **Tunaweza kujifunza nini kutokana na mfano huu kuhusu kuwasaidia watoto wetu wakue kufikia uwezo wao?**

Waefeso 2:10
Maana tu kazi yake,tuliumbwa katika Kristo Yesu,tutende matendo mema,ambayo tokea awali Mungu aliyatengeneza ili tuenende nayo.

Soma Waefeso 2:10. Mungu ana mipango na makusudi ya ajabu kwa watoto wetu. Aliwafanya kuwa wa kipekee na kitu kizuri cha kutoa ulimwengu. Kazi ya mzazi ni kuwasaidia watoto kugundua upekee na vipawa vyao na kisha kuwalea ili wakue kufikia uwezo wao kamili.

(Mapema, chora muhtasari wa mtoto kwenye karatasi nne kubwa. Weka karatasi kwenye kuta karibu na chumba. Simama kando ya karatasi ya kwanza na uwaombe washiriki waeleze tabia au zawadi mbalimbali ambazo mtoto huyu anaweza kuwa nazo. Kwa mfano mtoto anaweza kuwa mkarimu na mzuri katika useremala. Au labda mtoto ni msimuliaji mzuri wa hadithi na anapenda watu. Andika sifa na zawadi za wahusika wawili au watatu kwenye kila karatasi nne. Waalike washiriki kuchagua moja ya michoro na kusimama kando yake. Kisha jadili maswali mawili katika kikundi chao, ukizingatia baadhi ya mada kutoka kwenye somo hili:

- **Je, mzazi anawezaje kumsaidia mtoto huyu kukua hadi kufikia uwezo wake kamili?**
- **Ni mambo gani mahususi ambayo wangeweza kufanya ili kukuza utu na karama za kipekee za mtoto huyu?**

Baada ya dakika kadhaa, kila kikundi kitoe ripoti. Hakikisha umejumuisha njia zifuatazo ambazo wazazi wanaweza kuwasaidia watoto wao kukua kufikia uwezo wao kamili):

- Uliza maswali ili kujifunza ndoto na matamanio ya Watoto
- Watie moyo watoto wanapojaribu mambo mapya
- Wape watoto nafasi ya kutumia karama zao kumtumikia Mungu na wengine
- Fanya mradi wa huduma pamoja na mtoto wako ambapo mnatumia zawadi zenu Pamoja
- Unganisha mtoto kwa mtu ambaye anaweza kumsaidia kukua katika ujuzi au eneo analopenda
- Sherehekea upekee wao bila kuwalinganisha na wengine

KUMALIZA

Dakika 5

Soma 2 Timotheo 1:2-8.

Mama, nyanya ya Timotheo, na mtume Paulo wote walitimiza daraka muhimu katika kumsaidia Timotheo kuwa mtu ambaye Mungu alimuumba awe. Walimfundisha Maandiko na kumsaidia kukua katika imani. Walitumia muda pamoja naye. Paulo, ingawa hakuwa baba mzazi wa Timotheo, alimchukua katika safari za umishonari kisha akamtuma Timotheo aende peke yake. Alimwombea Timotheo, akamtia moyo na kumjenga Timotheo. Kila mtu alimsaidia Timotheo kukua na kusitawi.

> **Ukiwa mzazi au mzazi wa kiroho, unafanya vizuri kadiri gani katika kuwasaidia watoto wako wasitawi? Je, ni jambo gani moja au mawili ambayo Mungu anaweza kuwa anakuuliza ufanye ili kuwasaidia wawe vile alivyowaumba?**

(Ruhusu washiriki kutafakari kimya kwa dakika moja au mbili. Kisha funga kwa maombi.)